

EMILI GIRALT I RAVENTÓS
(1927-2008)

Naixia a Vilafranca del Penedès l'1 d'abril de 1927 d'una família paterna de tradició liberal i catalanista i materna d'origen rural i tradició carlina que patí els estralls de la fil·loxera.

La seva formació històrica i cultural procedia de diversos mestratges, de Jaume Vicens Vives des de la Universitat de Barcelona i de Jordi Rubió i Balaguer, Ferran Soldevila i Pere Bohigas, entre d'altres, des dels Estudis Universitaris Catalans. La tradició familiar catalanista i la formació polivalent explica la doble dimensió acadèmica i cívica del doctor Giralt.

En la seva formació també hi jugaren un paper important les seves estades d'ampliació d'estudis a Tolosa de Llenguadoc i París (1953-1954) i el lectorat al King's College de la Universitat de Durham a Newcastle (1954-1955).

A Emili Giralt li agradava situar la seva formació dins un marc continuat d'historiografia catalana que s'iniciava amb Capmany fins a Rubió, Soldevila, Abadal o Batllori i en el qual integrava el mestratge de Vicens i dels seus deixebles. Li agradava recordar les lectures literàries fetes pel seu risc i compte que completaven la seva formació, des dels clàssics medievals catalans fins a Guimerà o Guerau de Liost, o les lectures de formació política des de Prat de la Riba a Rovira i Virgili i Andreu Nin. Fora de la Universitat havia descobert Marx i havia integrat a la seva visió alguns aspectes del materialisme històric.

En Emili Giralt cal contemplar una actuació polifacètica com a docent, com a investigador i la seva iniciativa i capacitat organitzativa extraacadèmica cívica, tot plegat emmarcat en un irreductible compromís de país, un país de llengua catalana assumit en termes de Països Catalans més enllà, doncs, de les quatre províncies de Catalunya.

El 1957 es doctorava a la Universitat de Barcelona en ciències històriques amb el treball encara parcialment inèdit *Los seguros marítimos y el comercio de Barcelona en 1630 y 1665*.

Abans del seu doctorat ja havia publicat conjuntament amb Jordi Nadal l'important treball de demografia històrica, encara de consulta obligada, *La population catalane de 1553 à 1717. L'immigration française et les autres facteurs de son développement*, publicat el 1960 en la prestigiosa col·lecció SEVPEN de l'École Pratique des Hautes Études de París amb un avant-propos de Fernand Braudel.

L'any del seu doctorat ja exercia de professor de la Universitat de Barcelona, però no fou fins al 1965 que assolí la càtedra d'Història contemporània de la Universitat de València. Els anys valencians de Giralt foren molt fecunds en docència, investigació i actuació cívica. A la Universitat de València aquells anys coincidiren la lenta sortida de la conjuntura de postguerra, les ànsies renovadores d'una minoria (el 1962 havia fet aparició el significatiu i decisiu *Nosaltres els valencians* de Joan Fuster) i un estol de professors de qualitat, entre ells Emili Giralt. Des de

la càtedra d'història contemporània, Giralt va renovar la docència, va formar investigadors com Alfons Cucó, Rafael Aracil o Manuel Ardit, entre d'altres, i va estimular el descobriment del País. En la docència va impulsar els seminaris per damunt de les lliçons convencionals, va promoure la sensibilitat econòmica i social en la història, el bagatge estadístic, la renovació en les fonts i els temes i la metodologia de les tècniques d'investigació fora de qualsevol rigidesa cronològica i en la línia de l'escola francesa dels *Annales*. En Giralt la investigació era incitada per problemes reals, guiada per hipòtesis de treball i fonamentada en bases empíriques i metodològiques, la qual cosa explica tant l'impuls de la seva investigació pròpia com el salt qualitatiu de les tesis doctorals que orientà. Dues investigacions pròpies foren decisives en els seus anys valencians: *Problemas históricos de la industrialización valenciana* (1968)¹ i *Introducción del guano como fertilizante agrícola en el País Valenciano y en Cataluña* (1969).² El primer treball capgirava la visió d'estancament que es tenia de l'economia valenciana dels segles XVIII i XIX per afirmar-ne una llarga etapa de creixement econòmic, coherent amb la brillant il·lustració del País, etapa que havia contribuït a desviar capital cap a l'agricultura a expenses de la indústria. Era una interpretació nova, que afirmava la formació i l'existència d'un capitalisme agrari valencià i ençetava un llarg i fructífer debat, es tracta d'una interpretació posteriorment molt més matisada i enriquida per les noves aportacions d'Ernest Lluch o Ramon Garrabou entre d'altres, però en peu en aspectes substancials. El segon treball feia conèixer el paper pioner de l'agricultura valenciana en la importació, ús i difusió dels nitrats orgànics en els regadius i en especial en els arrossars de l'Albufera. El compromís catalanista de Giralt el portà, en el context del despertar universitari i polític valencià d'aquells anys, a ser el principal motor, com li reconegué Joan Fuster, del Primer Congrés d'Història del País Valencià (14-18 d'abril de 1971), una cita historiogràfica preeminent amb una singular participació nacional i estrangera i una projecció i mobilització cultural i cívica cabdals.

La tardor de 1971 s'incorporava a la Universitat de Barcelona, on també aplicava la seva visió renovadora docent i investigadora. A Barcelona reorganitzà la tasca institucional acadèmica que la mort prematura de Vicens Vives havia deixat òrfena. Així afirmà la revista bibliogràfica *Índice Histórico Español* (IHE), fundada el 1953, i reactivà i dirigí (1973-1998) el *Centre d'Estudis Històrics Internacionals* (CEHI), fundat el 1949 en el marc del qual el 1977 creava la secció *Centre d'Estudis d'Història Rural* amb la revista en català d'alta especialització *Estudis d'Història Agrària*. Des del CEHI va impulsar des de 1978 diversos col·loquis i congressos d'història agrària i sobre la República i la Guerra Civil. Entre els d'història agrària destaquen el dedicat al quart centenari de la sentència de la redempció remença (1986), el centrat en el centenari de la Fillxera i el Cava (1987) o el de la Història de la Ramaderia i la Veterinària als Països Catalans de 1997. Sempre amb contribucions pròpies.

Tota aquesta activitat docent i acadèmica va ser sempre compaginada amb la investigació. La seva metodologia és positivista combinada amb una gran capacitat analítica i interpretativa sense escatimar el valor dels detalls i conscient de la pluralitat de la realitat històrica. La seva obra publicada, que s'inicia en plena joventut el 1950, pot ser presentada sempre en el marc de la història econòmica i social, i segons diversos vessants: una obra especialitzada dedicada a la història agrària dels Països Catalans amb una aplicació fonamental a la vitivinicultura, uns treballs de temàtica i cronologia més versàtils però en tot moment rigorosos, alguns treballs de síntesi històrica i la direcció d'estudis d'infraestructura historiogràfica de caràcter cronològic i bibliogràfic.

1. *Estudios Geográficos*, 112-113 (1968), pp. 369-394.

2. *III Congreso Nacional de Historia de la Medicina*, València 1969. Madrid, Sociedad Española de Historia de la Medicina, 1971, II, pp. 441-455.

Pel que fa a l'obra d'història agrària podem destacar, entre molts d'altres, els títols: *Evolució de l'agricultura al Penedès. Del cadastre de 1717 a l'època actual* (1951), *La viticultura y el comercio catalán del siglo xviii* (1952), *El conflicto "rabassaire" y la cuestión social agraria en Cataluña hasta 1936* (1965), *Le métayage en Catalogne (xixe et xxe siècles)* (1989), *Origines du "cava" de Catalogne* (1990) o *Les fonts del "Llibre dels secrets de Agricultura" de fra Miquel Agustí (1617)* (2002). En el marc de la seva obra fora de la temàtica agrària podem destacar articles sobre comerç o preus com *Interdependencia económica de las dos vertientes del Pirineo Central a fines del siglo xvii* (1956), *La colonia mercantil francesa de Barcelona a mediados del siglo xvii* (1956-1959), *En torno al precio del trigo en Barcelona durante el siglo xvi* (1958), *Sources barcelonaises pour l'histoire de la marine et de l'économie maritime* (1959), treballs sobre revoltes rurals o la il·lustració del xviii com *Manifestacions literàries en defensa de l'alçament camperol de 1688* (1996) o *Ideari d'Antoni de Capmany* (1963), investigacions sobre empreses o patrimoni com *La Compañía General de Tabacos de Filipinas (1881-1981)* (1981) o *Família, afers i patrimoni de Jaume Cortada, mercader de Barcelona, baró de Maldà* (1987). Giralt, en molts d'aquests i d'altres treballs, es troba entre els primers historiadors que va utilitzar el cadastre, la documentació notarial i els registres d'hipoteques com a fonts històriques. Van ser freqüents els seus treballs de síntesi en obres collectives i sobretot la direcció de repertoris bibliogràfics i cronologia historiogràfica, on destaquen: *Els moviments socials a Catalunya, País Valencià i les illes. Cronologia, 1800-1939* (1967), en col·laboració amb Albert Balcells i Josep Termes; *Bibliografia dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes* (1972), en col·laboració amb Albert Balcells, Alfons Cucó i Josep Termes i un equip redactor; *Prensa clandestina a l'exili (1939-1975). Inventari de la col·lecció del CEHI* (1977), i la direcció amb un equip redactor d'*El franquisme i l'oposició una bibliografia crítica (1939-1975)* (1981).

Una tasca molt important que també cal assenyalar és la direcció dels quatre volums de l'obra collectiva *Història Agrària dels Països Catalans* (2004-2008) i en especial la seva col·laboració postuma *La vinya i el vi durant l'edat moderna* en el volum tercer d'aquesta obra (2008).

La catalanitat i la vocació cívica d'Emili Giralt es manifestaren també en algunes publicacions com *Le problème catalan. Aperçu historique jusqu'au début du xxe siècle* (1962) i en la seva trajectòria de responsabilitats públiques i acadèmiques. Fou degà de la facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (1976-1979), professor associat del Centre d'Estudis Catalanes de la Universitat de la Sorbona (París IV) (1981-1983) i president de l'Institut d'Estudis Catalans (1987-1995). Des de la presidència de l'IEC promogué la reforma dels estatuts i l'adaptació de la institució acadèmica catalana a les noves necessitats científiques, culturals i socials. El 8 de juny de 2001, en el marc de la commemoració del 500 aniversari de la fundació de la Universitat de València i sota el rectorat de Pedro Ruiz Torres, que havia estat deixeble seu, fou investit doctor *honoris causa* de la Universitat de València.

Emili Giralt moria a Barcelona el 16 d'abril de 2008. Hom pot trobar una ampliació sobre la seva personalitat i trajectòria en el volum d'escrits seleccionats que li fou dedicat amb motiu de la investidura de doctor *honoris causa* (Universitat de València, 2002), en el volum d'homenatge dels *Estudis d'Història Agrària*, número 17 (Universitat de Barcelona, 2004), en l'entrevista que li fou feta en el número de juliol de 1999 de la revista *Mestall* de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, i en l'opuscle *Homenatge a qui fou director del CEHI, Dr. Emili Giralt i Raventós (1927-2008)* (Barcelona Centre d'Estudis Històrics Internacionals. Pavelló de la República. Universitat de Barcelona, 2008).